

Vysokoškolský umělecký soubor
Univerzity Karlovy v Praze

Vánoční koncert

Vánoce v Benátkách

18. prosince 2018 v 19:30

kostel sv. Šimona a Judy, Dušní ul., Praha 1

PROGRAM

Adrian Willaert: Magnificat VI Toni

1490-1562

Andrea Gabrieli: Laudate Dominum á 5

c. 1533-1585

Giovanni Gabrieli: O magnum mysterium á 8

c. 1557-1612

Claudio Monteverdi: Beatus vir á 6 con 2 Violini

1567-1643

* * * * *

Antonio Vivaldi: Gloria in D

1678-1741

Gloria in excelsis

Et in terra pax

Laudamus te

Gratias agimus tibi

Propter magnam gloriam tuam

Domine Deus

Domine Fili unigenite

Domine Deus, Agnus Dei

Qui tollis peccata mundi

Qui sedes ad dexteram Patris

Quoniam tu solus Sanctus

Cum sancto Spiritu

ÚČINKUJÍ

Karolína Janů – soprán

Marta Fadljevičová – mezzosoprán

Komorní orchestr Camerata Carolina

Vysokoškolský umělecký soubor UK

řídí Jakub Zicha

SLOVO K PROGRAMU

Vážení posluchači,

Vítám Vás na Vánočním koncertu Vysokoškolského uměleckého souboru Univerzity Karlovy, jenž jsme letos plně zaměřili na kolébku evropské hudby - Itálii. Uděláme si dnes výlet přímo do jednoho z jejích největších center, do Benátek.

Benátky hrály v hudebním světě tak významnou roli, že si vysloužily vlastní termín v učebnicích dějin hudby. Jako tzv. Benátskou školu označujeme hudební skladatele působící v Benátkách mezi roky 1550 a 1610 či jejich skladby. Benátské vícesborové kompozice 16. století se staly fenoménem, který nás fascinuje dodneška; ve své době se staly bez nadsázky nejdůležitějším hudebním prvkem Evropy, který obrovsky ovlivnil celou evropskou hudbu. Snoubí v sobě prvky staré monodie s vlivem florentské opery a představují tak pravý obraz hudebního přerodu konce renesance a nástupu baroka. Náš dnešní reprezentativní výběr, zahrnující naprosto celé období trvání této významné instituce a její nejdůležitější momenty, Vám dá jedinečnou možnost nahlédnout do hudebního vývoje Benátek (a v jejich zastoupení i celé tehdejší Evropy) a pozorovat ve zrychleném pohybu jeho neuvěřitelný pokrok.

Vznik Benátské školy ovlivnily velmi různorodé faktory. Na prvním místě trochu překvapivě ten politický – po smrti papeže Lea X. 1521 a po vydrancování Říma v roce 1527 (slavné Sacco di Roma) se dlouhá tradice Říma jako hudebního centra začala poněkud vytrácet. Spousta hudebníků, kteří chtěli působit v Itálii, nepřicházeli do Říma, nýbrž zůstávali na severu, v Benátkách. Druhým, patrně ještě důležitějším faktorem byla existence nádherné Baziliky sv. Marka se svým unikátním interiérem, čítajícím dva kůry pro sbor. Na základě prostorových možností chrámu musel vzniknout zcela nový hudební styl, který dokázal zohlednit a dokonce zúročit zpoždění zvuku, vznikající velkou vzdáleností jednotlivých míst v Bazilice. Tímto způsobem vznikla tradice benátských vícesborů, původně z antifonálního stylu, kdy jednotlivé skupiny zpěváků, doprovázené někdy i nástroji, zpívaly v některých momentech samostatně, resp. „proti sobě“, v jiných se pak spojovaly, často doprovázené varhanami. Dalším velmi důležitým prvkem v rozšíření slávy Benátské školy byl vznik hudebních vydavatelství v Benátkách. Od prvních let 16. století Benátky jako město prosperovaly a stalo se z nich rovněž důležité centrum evropského nototisku. Skladatelé z celé Evropy, zejména Francouzi a Vlámové, si ze svých návštěv odváželi partitury s novou hudbou, která tak pronikala i do ostatních částí Evropy.

Prvním skladatelem, využívajícím onen populární efekt rozestavení hudebníků v Bazilice sv. Marka, byl **Adrian Willaert** (1490-1562), jak již jeho jméno naznačuje, hudebník vlámského původu, jenž je dodnes považován za zakladatele Benátské školy. Narodil se u Brugg, záhy odešel studovat do Paříže,

kde začal studovat práva, ale brzy studium opustil a věnoval se hudbě. V roce 1515 vstoupil do služeb kardinála Hipolyta I. v Římě, později sloužil jeho bratrovi, ale po zmiňovaných událostech v roce 1527 se rozhodl přijmout nabídku na místo kapelníka u sv. Marka v Benátkách. Vedle toho, že je považován za otce vícesborů, měl velikou zásluhu na rozvoji žánru madrigalu a byl také vynikajícím pedagogem (skladatelé C. de Rore, C. Porta, slavný hudební teoretik a velký propagátor diatonických stupnic G. Zarlino). Jeho odkaz čítá 8 mší, přes 150 motet, 70 madrigalů a dalších skladeb. Jeho **Magnificat VI Toni** je typickou ukázkou ještě starého antifonálního zpěvu, střídajícího v dlouhém textu pasáže chorální, přednášené sólistou, s pasážemi sborovými.

Největšího rozmachu se Benátská škola dočkala v letech 1580-1590, kdy se na místě kapelníka u Sv. Marka vystřídali Andrea a Giovanni Gabrieli. Starší z nich, **Andrea Gabrieli** (c. 1533-1585) byl přímým žákem Adriana Willaerta. Působil nejprve jako zpěvák v dóžecí kapele, později (od roku 1564 až do své smrti) jako varhaník u Sv. Marka. Byl rovněž slavným učitelem, mezi jeho žáky patřil např. H. L. Hassler. Jeho dílo zahrnuje skladby duchovní i světské, mše, moteta, madrigaly i skladby varhanní. **Laudate Dominum á 5** je opět ještě ukázkou té starší hudby, plně renesanční polyfonie s důmyslným prolétáním všech hlasů, které jsou si naprosto rovnocenné.

Jeho synovec **Giovanni Gabrieli** (c. 1557-1612) se stejně jako jeho strýc už v Benátkách narodil. V mládí studoval v Mnichově u Orlanda di Lasso, který ho velmi významně ovlivnil. V Benátkách se stal u Sv. Marka nejprve varhaníkem a po smrti svého strýce také kapelníkem. Popularitu mu vyneslo vydání jeho slavných *Symphonie Sacrae*, sbírky duchovních skladeb, zejména motet, které se záhy rozšířily po celé Evropě. Gabrieliho navštěvovala řada skladatelů, ve své době velmi populárních – např. H. Schütz či M. Praetorius. G. Gabrieli byl také jedním z prvních skladatelů, kteří začali ve svých skladbách vyznačovat dynamiku. Moteto **O magnum mysterium á 8** je už typickou ukázkou onoho slavného vícesborového prvku. Jednotlivé sbory nejsou rozděleny rovnoměrně, jeden zde obsahuje spíše hlasy vyšší, druhý spíše nižší. I to přispívá k efektu, který dosahuje vrcholu zvláště ve chvíli jejich rychlejšího střídání a opětovného spojování v jeden hudební tok.

Rodák z města houslařů Cremony, **Claudio Monteverdi** (1567-1643), je sice neodmyslitelně spojen s Benátkami, avšak působil zde již v době po zániku oné slavné Benátské školy. Budeme-li ovšem někdy hledat osobnosti, které stály na rozhraní dvou stylů, Monteverdi bude bezpochyby jedním z nejvýznamnějších. Jeho jedinečná schopnost vnímání mu dokonce umožnila záměrně komponovat ve stylu starém, renesančním („prima pratica“) nebo novém, raně barokním („seconda pratica“). Jeho teoretické základy sám také formuloval v předmluvě ke své 5. knize madrigalů (1605), od jejíhož vzniku sám využíval téměř výhradně nový, mnohem expresivnější a zvukomalebnější sloh. Z jeho díla musíme zmínit jednu z prvních oper historie (Orfeo – 1607),

nepřekonaných 8 knih madrigalů či množství skladeb duchovních. **Beatus vir á 6** ze sbírky *Selva mortale e spirituale* (1641) stojí již oběma nohama v době raného baroka. Najdeme zde samostatný hlas varhan a basových nástrojů (basso continuo), pěvecké party jsou až na výjimky zcela podřízeny vždy tomu nejvyššímu, tedy objevuje se tu princip homofonie a připomínají nám to také dva koncertantní hlasy instrumentální, které mohou být interpretovány houslemi či flétnami.

Patrně nejslavnější italský skladatel všech dob **Antonio Vivaldi** (1678-1741) je z našeho programu jediným, který v Benátkách nedožil svůj život, zemřel (po ústupu ze slávy) ve Vídni; bydlel v místech dnešního slavného hotelu Sacher. V den jeho narození postihlo Benátky zemětřesení, což bylo zřejmě důvodem, proč byl ještě porodní asistentkou okamžitě pokřtěn. Kromě hudby se Vivaldi věnoval teologii a byl v roce 1703 vysvěcen na kněze. Kvůli barvě jeho vlasů se mu přezdívalo *Il Prete rosso* (zrzavý páter), ovšem z důvodu nemoci – vrozené zúžení hrtanu a následné astma – kněžskou dráhu velmi záhy zcela opustil. Přestože ve své době se věnoval zejména opeře jako nejvýnosnějšímu žánru své doby, jeho nejslavnější skladby spadají do sféry instrumentálních koncertů – je to zejména cyklus *Il cimento dell'armonia e dell'invenzione* (souboj harmonie a invence) op. 8, jehož součástí je také slavné *Čtvero ročních dob* (1725). Pro nás je zajímavé (a nepříliš známé), že celý cyklus byl věnován Vivaldiho pražskému mecenáši, hraběti Václavovi z Morzinu. **Gloria D-dur**, které uzavře dnešní koncert, sice nedosahuje celosvětově popularity oněch čtyř houslových koncertů, ale mezi sborovými zpěváky má pozici obdobnou. Skladba plná krásné, vpravdě vivaldiovské melodiky, střídající rytmicky pevné části s lyrickými pasážemi, zakončená krásnou fugou, je pokladem každého sborového archivu snad na celém světě.

Milí posluchači, děkujeme Vám za přízeň, kterou nám – někteří již dlouhá léta a s neutuchající věrností – projevujete. Vězte, že bez Vás by naše snažení nemělo smyslu. Pevně věříme, že se budeme těšit z Vaší přízně i v dalších letech, třeba hned v lednu toho roku příštího, kdy si připomeneme nedožitě 90. narozeniny skladatele nám z nejmilejších, Petra Ebena.

U tohoto i dalších projektů se těší na viděnou a klidný Advent jakož i krásné svátky vánoční Vám za celý VUS UK přeje

Jakub Zicha

Rádi bychom Vás pozvali na náš první novoroční koncert, jenž se uskuteční ve čtvrtek **31. ledna 2019** v 19:30 v kostele sv. Martina ve Zdi (Martinská 8, Praha 1) a který bude věnován nedožitým devadesátinám skladatele Petra Ebena. Připomeneme si tak jeho památku samostatným koncertem, na němž zazpíváme výběr z jeho sborových skladeb duchovních i světských.

Všichni jste srdečně zváni!

STALO SE

V neděli 11. 11. 2018 se v Paspově sále pivovaru Staropramen na pražském Smíchově setkali bývalí i současní členové Vysokoškolského uměleckého souboru Univerzity Karlovy v Praze při příležitosti 70. výročí založení sboru (sbor byl založen právě 11. 11. 1948).

Foto: Josef Vrána

TEXTY PÍSNÍ

Adrian Willaert – Magnificat tone VI

Magnificat anima mea Dominum

Et exultavit spiritus meus
in Deo salutari meo.

Quia respexit humilitatem ancillae suae:
ecce enim ex hoc beatam me dicent
omnes generationes.

Quia fecit mihi magna qui potens est,
et sanctum nomen eius.

Et misericordia eius a progenie
in progenies timentibus eum.

Fecit potentiam in brachio suo,
dispersit superbos mente cordis sui.

Deposuit potentes de sede
et exaltavit humiles.

Esurientes implevit bonis
et divites dimisit inanes,

Suscepit Israel puerum suum
recordatus misericordiae suae,

Sicut locutus est ad patres nostros,
Abraham et semini eius in saecula.

Gloria Patri et Filio et Spiritui Sancto.

Sicut erat in principio,
et nunc, et semper,
et in saecula saeculorum.

Amen.

Velebí má duše Hospodina

a můj duch jásá v Bohu,
mém Spasiteli,

neboť shlédł na svou nepatrnou
služebnici. Od této chvíle mě budou
blahoslavít všechna pokolení,

neboť mi učinil veliké věci ten, který je
mocný. Jeho jméno je svaté.

A jeho milosrdenství trvá od pokolení
do pokolení k těm, kdo se ho bojí.

Mocně zasáhl svým ramenem,
rozptýlil ty, kdo v srdci smýšlejí pyšně.

Mocně sesadil z trůnu
a ponížené povýšil,

hladové nasytil dobrými věcmi
a bohaté propustil s prázdnou.

Ujal se svého služebníka Izraele,
pamatoval na své milosrdenství,

jak slíbil našim předkům, Abrahámovi
a jeho potomkům navěky.

Sláva Otci i Synu i Duchu svatému,

jako byla na počátku
i nyní i vždycky
a na věky věků.

Amen.

Andrea Gabrieli – Laudate Dominum Omnes Gentes

Laudate Dominum omnes gentes,
laudate eum, omnes populi

Quoniam confirmata est
super nos misericordia eius.

Et veritas Domini
manet in aeternum.

Chvalte Hospodina všichni lidé;
oslavujte jej všechny národy.

Neboť mocně vládne
nad námi jeho milosrdenství,

a Hospodinova věrnost
trvá na věky.

Giovanni Gabrieli – O Magnum Mysterium

O magnum mysterium
et admirabile sacramentum,
ut animalia viderent Dominum natum
iacentem in praesepe.

Beata virgo, cuius viscera meruerunt
portare Dominum Christum.

Alleluia.

Ó veliké tajemství
a obdivuhodná milost,
že zvířata mohla vidět narozeného Pána
ležícího v jeslích.

Blažená panno, jejíž lůno smělo nosit
Pána Ježíše.

Aleluja.

Claudio Monteverdi – Beatus primo

Beatus vir, qui timet Dominum:
in mandatis eius volet nimis.

Potens in terra erit semen eius:
generatio rectorum benedicetur.

Gloria et divitiae in domo eius,
et iustitia eius manet in saeculum
saeculi.

Exortum est in tenebris lumen rectis,

Blaze muži, který se bojí Hospodina:
který má velkou zálibu v jeho přikázáních.

Mocné na zemi bude jeho potomstvo:
pokolení řádných lidí bude požehnáno.

Sláva a bohatství v jeho domě,
a jeho spravedlnost trvá navždy.

Ve tmách vzchází přímým světlo,
Bůh je milostivý, plný slitování

misericors et miserator et iustus.

Iucundus homo,
qui miseretur et commodat,
disponet sermones suos in iudicio,
quia in aeternum non commovebitur.

In memoria aeterna erit iustus,
ab auditione mala non timebit.

Paratum cor eius
sperare in Domino.

Confirmatum est cor eius
non commovebitur
donec despiciat inimicos suos.

Dispersit dedit pauperibus
iustitia eius manet
in saeculum saeculi.
Cornu eius exaltabitur in gloria.

Peccator videbit et irascetur,
dentibus fremet et tabescet,
desiderium peccatorum peribit.

Gloria Patri et Filio,
et Spiritui sancto.
Sicut erat in principio
et nunc et semper,
et in saecula saeculorum.

Amen.

a spravedlivý.

Dobře bývá muži,
který se slitovává a půjčuje
a své věci spravuje dle práva,
neboť nikdy nepadne.

Spravedlivý zůstane ve věčné paměti,
nemusí se bát zlé zprávy.

Jeho srdce je připravené
doufat v Pána,

posílené je jeho srdce,
nezakolísá,
dokud neuvidí své nepřátele ve zmatku.

Rozděluje, dává chudým,
jeho spravedlnost
trvá navždy,
jeho roh se zvedne v slávě.

Hříšník to vidí a hněvá se,
skřípe zuby a odvahu ztrácí,
choutky hříšných přijdou vniveč.

Sláva Otci i Synu,
i Duchu svatému.
Jako byla na počátku
i nyní i vždycky
a na věky věků.

Amen.

Antonio Vivaldi – Gloria in D

Gloria in excelsis Deo

Sláva na výsostech Bohu

et in terra pax

hominibus bonae voluntatis.

a na zemi pokoj

lidem dobré vůle.

Laudamus te.

Benedicimus te.

Adoramus te.

Glorificamus te.

Chválíme tě.

Velebíme tě.

Klaníme se ti.

Oslavujeme tě.

Gratias agimus tibi

Vzdáváme ti díky

propter magnam gloriam tuam.

pro tvou velikou slávu.

Domine Deus,

Rex caelestis,

Deus Pater omnipotens.

Pane a Bože,

nebeský Králi,

Bože, Otče všemohoucí.

Domine Fili unigenite,

Jesu Christe,

Pane, jednorozený Synu,

Ježíši Kriste.

Domine Deus, Agnus Dei,

Filius Patris.

Pane a Bože, Beránku Boží,

Synu Otce.

Qui tollis peccata mundi,

miserere nobis,

qui tollis peccata mundi,

suscipe deprecationem nostram.

Ty, který snímáš hříchy světa,

smiluj se nad námi,

ty, který snímáš hříchy světa,

přijmi naše prosby.

Qui sedes ad dexteram Patris,

miserere nobis.

Ty, který sedíš po pravici Otce,

smiluj se nad námi.

Quoniam tu solus Sanctus,

tu solus Dominus,

tu solus Altissimus,

Jesu Christe

Neboť ty jediný jsi Svatý,

ty jediný jsi Pán,

ty jediný jsi Svrchovaný,

Ježíši Kriste,

cum sancto Spiritu,

in gloria Dei Patris.

se svatým Duchem,

ve slávě Boha Otce.

Amen.

Amen.

Nahrávky Vysokoškolského uměleckého souboru Univerzity Karlovy, které si můžete zakoupit v předsáli:

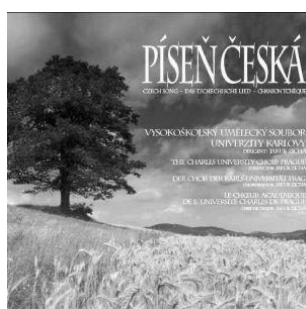
2018 **Te Deum laudamus**

CD duchovní hudby Petra Ebena a Zdeňka Lukáše, které vyšlo u příležitosti 70. výročí založení sboru

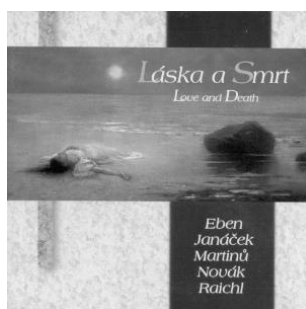
2013 **České mše**

CD tři mešních kompozic českých autorů – Josef Suk: Křečovická mše, Zdeněk Fibich: Missa brevis a Josef Bohuslav Foerster: Glagolská mše, které vyšlo u příležitosti 65. výročí založení sboru

2008 **Píseň Česká**

profilové CD s tvorbou českých autorů inspirovanou lidovou poezií (Dvořák, Foerster, Martinů, Eben, Fišer, Tučapský a lidové písně)

1997 **Láska a smrt – Eben, Janáček, Martinů, Novák, Raichl**

sborová díla českých skladatelů na texty lidové poezie

1992 **Petr Eben – Musica Spiritualis**

duchovní sborová tvorba Petra Ebena

Narodil se Kristus Pán

Narodil se Kristus Pán, veselme se,
z růže kvítek vykvet nám, radujme se,
z života čistého, z rodu královského,
nám, nám, narodil se.

Jenž prorokován jest, veselme se,
ten na svět poslán jest, radujme se.
Z života čistého, z rodu královského,
nám, nám, narodil se.

Člověčenství naše, veselme se,
ráčil vzíti na se, radujme se.
Z života čistého, z rodu královského,
nám, nám, narodil se.

Goliáš oloupen, veselme se,
člověk jest vykoupen, radujme se.
Z života čistého, z rodu královského,
nám, nám, narodil se.

Posloucháte rádi Vysokoškolský umělecký soubor, ale nevíte o jeho nejnovějších akcích? Máme pro Vás snadné řešení. Chcete-li být informováni nejen o koncertech VUSu, **zaregistrujte si svůj e-mail** na <http://eepurl.com/5JBPD>
Děkujeme.

---

www.vus-uk.cz

Unie
českých pěveckých sborů

